

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, za pol leta 90 D, za četrta leta 45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VIII.

Telefon št. 552.

LJUBLJANA, dne 14. maja 1925.

Telefon št. 552.

ŠTEV. 56.

Petindvajsetletnica Zadrugne zveze v Ljubljani.

Zadrugna zveza v Ljubljani obhaja letos petindvajsetletnico svojega obstoja.

V zadrugni register je bila vpisana 19. decembra 1899 in sicer pod imenom »Gospodarska zveza«, a ustanovni občni zbor se je vršil dne 19. julija 1900. Prvotno so bile poleg zadrug včlanjene tudi finančne osebe. Takoj ob pričetku svojega delovanja je začela izdajati strokovni list »Narodni Gospodar, ki izhaja še sedaj. List si je stavil nalogo, širiti zanimanje za narodno gospodarstvo, pri čigar čvrstem razvoju in napredku so enako interesirani vsi deli naroda. Ob koncu prvega poslovnega leta 1900 je štela Zveza 58 kreditnih zadrug in 32 kmetijskih gospodarskih društev ter 1197 rednih, obrtnih in trgovskih članov.

Leta 1902. je prevzel vodstvo Zveze dr. Janez Ev. Krek in ga obdržal vse do svoje smrti dne 8. oktobra 1917. Z njegovim vstopom se je bilo zaneslo novo življenje v zadrugno organizacijo.

Naslednje leto 1903. je bila Zveza za svoje članice osnovala centralno blagajno, ki je začela vršiti denarno izravnavo. Ta institucija je pomenjala velik korak naprej v izpolnitvi zadrugne organizacije. Centralna blagajna je imela že v prvem letu svojega poslovanja nad 20 milijonov kron prometa.

Leta 1903. je bil izdan tudi revizijski zakon, kar je imelo za posledico, da so se morale zveze, ki so hotele dobiti pravico za izvrševanje revizij pri včlanjenih zadrugah, preurediti v smislu predpisov tega zakona. Taka potreba se je pokazala tudi pri Zvezi. Zato se je naslednjega leta 1904. centralna organizacija preuredila tako, da se je dosedanja firma spremenila v Zadrugno zvezo, ki si je kot naslednica stare Gospodarske zveze pridržala le še izvrševanje zakonitih revizij in varstvo interesov vzevinih zadrug ter oskrbovanje denarne izravnave za zadrugne članice. Obenem pa se je bila ustanovila kot blagovna centralna nova Gospodarska zveza za oskrbovanje blagovnega prometa za blagovne zadrugne. Odslej so se mogle pri Zvezi včlaniti le zadrugne, fizične osebe pa ne več.

Leta 1904., ko je Zveza dobila revizijsko pravico, je štela že 224 zadrug, med njimi 131 kreditnih in 93 drugih. Vseh zadrug je bilo tedaj na Slovenskem okoli 400. Tega leta je Zveza začela širiti zadrugništvo tudi po Dalmaciji.

Po petletni dobi svojega delovanja koncem leta 1905. je štela Zveza 285 zadrug in sicer 159 kreditnih in 126 drugih. Vloge članic pri Zvezi so znašale 5.498.802 K, zadrugam podeljeni krediti pa 5.244.278 K, dočim je celotni promet Zveze znašal nad 32 milijonov kron. Zvezine posojilnice so imele 48.703 članov, hranilnih vlog so imele 42.252.557 K, posojila so znašala 32.693.521 K, skupni promet pa nad 118 milijonov kron. Konsumne zadrugne so imele 12.084 članov, blaga so bile nabavile za 6.907.157 K, prodale pa za 6.948.064 K. Mlekarske zadrugne so tedaj štela 3.196 članov, produktivne 694 članov, obrtne pa 532 članov. Vse včlanjene zadrugne so imele koncem leta 1905. 65.209 članov, 2.098.162 vplačanih deležev, 169 milijonov 513.845 K prometa in 1 milijon 246.872 K rezervnih zakladov.

Ker je tekom naslednjih let število

zadrug vedno bolj naraščalo, ustanovila je Zveza posebne podobore za Štajersko v Mariboru, za Dalmacijo v Splitu in za Koroško v Celovcu. Koncem leta 1910. je štela Zveza že 608 zadrug, med njimi 387 kreditnih, 83 nabavnih in prodajnih, 53 mlekarskih, 29 živinorejskih, 14 kmetijsko strojnih, 9 vinarskih, 2 pašniški, 5 stavbinskih, 4 oljarske, 3 ribarske, 1 perutninarstva, 2 vnovčevanje živine itd. Slika, ki jo nudi slovensko zadrugništvo v tej dobi, je torej zelo pestra.

Leta 1913. je bil sklenjen z Zadrugnim Savezom v Splitu poseben dogovor, da ustavi Zveza v Dalmaciji svoje delovanje in da ondodne članice — 92 po številu — pozove, naj se pridružijo dalmatinski zvezi. V Dalmaciji je bilo svoj čas oderuštvo tako razvito, kakor v nobeni drugi pokrajini. Siromašno in nepoučeno ljudstvo je bilo popolnoma prepuščeno samemu sebi. Zato je Zveza v Dalmaciji osnovala mnogo posojilnic, ki so pa potrebovale mnogo kreditov, deloma, da se ljudje rešijo oderuških posojil in kolonstva, deloma zaradi obnove vinogradov. Delovanje Zveze v Dalmaciji je bilo zelo blagodejno. Ker pa se je bila med tem ustanovila samostojna Zveza in ker je krajevna oddaljenost vedno povzročala velike neprilike v medsebojnem občevanju, je Zveza sklenila, kakor že omenjeno, da opusti svoje poslovanje v Dalmaciji. S tem je bil delokrog Zveze omejen na slovenske pokrajine in na hrvatski del Istre, kar ji je z ozirom na vojne dogodke, ki so kmalu nastopili, prišlo povsem prav.

Leta 1914. je izbruhnila svetovna vojna z vsemi svojimi žalostnimi posledicami, nered v aprovizaciji, vedno hujše rekvizicije itd. Mnoge zadrugne so bile prisiljene ustaviti svoj obrat, zlasti mlekarske in živinorejske. V tem času se je s pomočjo Zveze uvedla posredovalnica za begunce iz juga, ki je zlasti v prvih časih storila za nje mnogo dobrega.

Dne 8. oktobra 1917. je umrl na Dolenjskem v Št. Janžu Zvezin predsednik dr. J. Ev. Krek, ki je zadrugni organizaciji posvečal najboljše moči svojega velikega umstvenega bogastva in si stekel za njo nevenljivih zaslug in zlasti kmečkemu ljudstvu ustvaril izvrstno kreditno zadrugništvo. Tega leta je bilo prišlo tudi do razkola. Del kranjskih zadrug je izstopil iz političnih motivov iz Zveze in se je bila za nje osnovala Zadrugna centrala. Konec tega razkola je bil za zadrugništvo žalosten. Zadrugna centrala je imela velike izgube, vsled katerih je morala likvidirati, a njene izgube je morala v interesu splošne zadrugne organizacije prevzeti Zadrugna zveza.

Po prevratu je Zveza krepko nadaljevala svoje delo in je po svojih močeh znatno sodelovala, da se čimpreje zacelijo rane, ki jih je bila zasekala svetovna vojna gospodarskemu in kulturnemu življenju.

Leta 1922. je imela Zveza 505 zadrug, ki so imele vsega skupaj 97.899 članov. Vse te zadrugne so imele nad 1 milijardo dinarjev prometa, 1 milijon 758.577 Din deležev, 2.706.513 dinarjev rezervnih zakladov in 1 milijon 387.539 Din čistega dobička. — Hranilne vloge so pri 261 kreditnih zadrugah znašale 176.154.733 Din, posojila 66.463.559 Din, naloženega denarja so imele posojilnice 71 milijonov 744.042 Din.

Te številke dokazujejo, da je ljudstvo tudi po vojski ohranilo zaupanje

v zadrugno organizacijo in da se je zlasti poslužuje pri nalaganju svojih prihrankov.

Povdariti je treba, da so si zlasti kreditne zadrugne rajtajnovke v tem času stekle obilo zaslug s tem, da so držale obrestno mero za posojila na kolikor mogoče nizki stopnji. Ko so mestni denarni zavodi pobirali od kreditov ogromne obresti, so kmečke posojilnice jemale od svojih dolžnikov povprečno le po 7—8%. S tem so veliko pripomogle, da se ni splošna draginja občutila še bolj, kakor se je.

Koncem leta 1924. je štela Zadrugna zveza 502 zadrugi, med njimi 281 kreditnih, 77 nabavnih in prodajnih, 25 mlekarskih, 25 kmetijsko strojnih, 30 živinorejskih, 14 zadrugnih elektrarn, 28 obrtnih itd. Članice so imele pri Zvezi naloženega denarja 76 milijonov 777.767 Din, dočim so podeljeni krediti zadrugam znašali 38 milijonov 840.860 Din.

Navedene številke kažejo, kako odlično mesto zavzema zadrugništvo v organizaciji našega narodnega gospodarstva, zlasti v kreditnih stvareh.

Je-li zmanjša dobiček radi porasti cen prekasno dobavljenega blaga škodo iz poprejšnjega kritnega nakupa?

Po pogodbi bi bil moral toženec dobaviti dva vagona modre galice do konca meseca marca. Ni pa dobavil galice iz vzroka, ki ga mora on zastopati, niti v marcu, niti do konca naknadnega roka, ki mu ga je bil tožitelj dovolil do 20. aprila. Galica je bila marveč odposlana šele 9. maja in je prispela tožitelju 22. maja. — Tožitelj pa je bil galico naprej prodal nekemu vinarskemu društvu. Ker ni mogel vzdržati prvotnega roka, mu je dalo društvo dodatni rok do 20. aprila. Ker pa toženec svojega roka ni držal, je bil tožitelj primoran, da društvu kupi vsaj za silo najnujnejše potrebne galice in sicer pol vagona. Kupiti je pa moral to galico dražje in vtožuje sedaj razliko med ceno, pogojeno s tožencem, in med višjo ceno iz kritnega nakupa kot svojo škodo.

Toženec se upira plačilu odškodnine. Tožitelj sam pravi, da je prejel od toženca dva vagona galice, kakor ju je bil kupil, in tudi oba vagona prevzel. Če je poleg tega kupil še pol vagona, pri katerem zahteva razliko v ceni, mu je za to ostalo pol vagona, poslanega mu od toženca. Cene so pa tedaj modri galici še nadalje rasle. Če je tožitelj moral pol vagona kupiti, da je zadostil obvezi napram vinarskemu društvu, in moral tega pol vagona dražje plačati, je pa potem toliko dražje prodal galico, ki mu jo je dobavil toženec. V času, ko je to galico prejel, in pozneje je galico lahko prodal nad ceno, ki jo je moral plačati v kritnem nakupu. Ako je hotel zahtevati od toženca kako razliko, je moral njegovo galico zavrniti. Če bi jo bil zavrnil, bi bil toženec imel dobiček in iz tega dobička bi mu bil toženec lahko kril razliko. Ker je pa tožitelj galico obdržal, je iz naraslih cen sam kril svojo škodo, ki jo je imel iz uveljavljane razlike.

Pravno sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku, češ da se ni nadalje ozirati na prigovor, da se je cena blagu pozneje popravila in da je tožeča stranka profitirala s porastom cen. Tožeča stranka je dokazala svojo škodo v zatrjevanem obsegu, in tožena stranka ni opravičena, da sebi v prid morebitni dobiček, ki ga je tožeča stranka morda kedaj kasneje napravila radi slučajno nastopivše drugačne konjunktore, odšteje od dolžne odškodnine za škodo, ki je prav gotovo nastala tožeči stranki.

Pobijajoč sodbo, je toženec v svojem prizivu izvajal, da je imel tožitelj radi njegove zamude izbiro, da pogodbo stornira ali da zahteva njeno izpolnitev ali pa zahteva odškodnino radi neizpolnitve. Poslužiti se je mogel le ene izmed teh pravic, kritni nakup pa smel opraviti le v tretjem primeru; seveda tedaj pa ni smel prevzeti blaga, ko se mu je pozneje

dobavilo. Pogodbe pa ni storniral; odškodnine radi neizpolnitve ne more zahtevati, ker je blago obeh vagonov prevzel, ostane mu le še pravica, da zahteva odškodnino radi prekasne izpolnitve. Ta odškodnina bi pa bila v razliki med pogojeno ceno in morda nižjo ceno ob času zamude in v povračilu morebitne večje škode, ki pa mora biti dokazana, ali pa v povračilu konkretne kupčeve škode, ki ga je pa moral resnično zadeti in ki jo tudi mora kupec dokazati. Prve odškodnine tožitelj ne more zahtevati, ker je bila cena ob času zamude višja nego pogojena nabavna cena; druge, resnične škode pa dokazal ni. Kajti razlika med pogojeno ceno in višjo ceno nadomestnega kupa še ni taka škoda, ki jo je resnično vtrpel radi toženčeve zamude. Tožitelj mora marveč še nadalje dokazati, da onega pol vagona, ki ga je prevzel od toženca v izpolnitev pogodbe, ni mogel prodati najmanj po oni ceni, po kateri je bil izvršil nadomestno dobavo. Čim ga je prodal po tej ceni, nima nikake škode. Kljub toženčevemu prigovoru si pa tožitelj ne upa trditi, da bi tega pol vagona potem ne bil prodal celo po višji ceni, iz česar pač sledi, da je njegova škoda ne samo krita, temveč da ima prav radi toženčeve zamude še celo dobiček. Vsekakor bi moral tožitelj ta dobiček odbiti od razlike med pogojeno ceno in ceno nadomestne dobave, in bi šele razlika med to škodo in tem dobičkom pokazala resnično njegovo škodo. Za izračunanje te škode pa tožiteljeve navedbe v tožbi ne zadostujejo. Podatki razprave pa dokazujejo, da so cene galici vedno naraščale. Če bi ostalo pri prvi sodbi, bi bila posledica nastopna: Toženec je bil pogodbeno vezan, da dobavi tožitelju dva vagona in ne več; tožitelj je pa imel pravico do zaslužka od dveh vagonov. Po sodbi bi pa tožitelj dobil dva vagona in pol in bi tudi zaslužil pri dveh vagonih in pol; toženec bi torej moral dati več nego je dolžan iz pogodbe, tožitelj bi pa zaslužil več nego je imel pravice iz pogodbe. Zakon pač štiti kupca, da mu prodajalčeva zamuda ne more biti v škodo, hoče mu zasigurati dobiček kljub njegovi zamudi in ga obvarovati izgube, ki bi ga brez te zamude ne zadela. Ni pa namen zakona ta, da pomaga kupcu tam, kjer je prodajalec v zamudi, do dvojnega dobička.

Prizivno sodišče je prizivu ugodilo in tožbeni zahtevek zavrnilo. Nesporno je, da zahteva tožitelj dejansko, konkretno škodo, nastalo mu po zakasneli izpolnitvi dobavne pogodbe. Po njegovih navedbah je ta škoda v razliki med pogodbeno nabavno ceno in kritno ceno. Toženec izvaja v prizivu, da je pravilno njegovo pravno stališče o postopanju dobička, ki ga

je tožitelj imel pri pol vagona pogodbene galice, radi česar tožitelj ni škodo dokazal, kakor bi jo moral. Po mnenju prizivnega sodišča je poslednje, po tožencu sproženo vprašanje odločilne važnosti za razsojo, je-li tožitelj dokazal konkretno škodo ali ne. Ko je tožitelj 28. maja prejel brez ugovora pogodbeni dva vagona galice, toda sprejel tudi onega pol vagona galice, za katero se je bil malo poprej kril, ni vseeno — kakor meni prvo sodišče —, po čem je tožitelj ta del galice prodal in koliko je zaslužil, in sicer radi tega ni vseeno, ker bi tožitelj neupravičeno na toženčovo škodo obogatil, če bi napravil s pol vagona galice od 28. maja več dobička nego je imel s kritnim nakupom konkretne škode. Za ugotovitev konkretne škode je glede na to neobhodno potrebno, da tožitelj dokaže, po čem je prodal dne 28. maja prejeto galico in je ta dokaz tem bolj nujen, ker je po sprejetih dokazih imeti za dognano, da je cena galice tudi po maju tistega leta naraščala in presegala cenno, plačano pri kritnem nakupu. Na podlagi pravnih podatkov in dokazov pa ni možno izračunati in ugotoviti tožiteljevo konkretno škodo, iz česar sledi, da tožitelj svoje škode ni dokazal. Toženčev priziv je torej utemeljen.

Revizijsko sodišče je pa tožiteljevi reviziji ugodilo in prvo sodbo vzpostavilo. — Prva stopnja je ugotovila, da je bil tožitelj radi toženčeve zamude primoran v kritni nakup. Te ugo-

tovitve prizivna stopnja ni izpremenila. Iz te ugotovitve pa sledi načelna pravica tožiteljeva na povračilo škode, nastale ji iz kritnega kupa. Da je tožitelju taka škoda vobče nastala, je izven spora. Toda pravno stališče prizivne stopnje ne ustreza zakonu.

Škoda radi zakasnele izpolnitve se razodeva v razliki med imovino, ki bi jo imel kupec ob pravomočni dobavi in med imovino, ki jo dejanski ima ob zakasneli dobavi. Dobava se je izvršila 9. maja, a je blago prišlo kupcu v roke 28. maja. Morebitna izprememba tržne cene blaga po dobavi se ne more več vzeti v poštev ob izračunanju škode. Zato tudi prizivni stopnji ne bi bilo smelo biti odločilno to, da so cene po 15. juniju stalno rasle. Že iz tega razloga je njen izrek v tej točki zgrešen. Upoštevati je pa še sledeče. Predmetna vtoževana škoda je nastala tožitelju iz kritnega nakupa, povzročena po toženčevi zamudi. Toženec je pa ugovarjal, da je bila škoda poravnana po naknadnem dobičku, ki ga je imel tožitelj ob prodaji po višjih cenah. Trdil je torej okolnost, iz katere da se je škoda zopet pobotala in je pravica na odškodnino ugasnila. Potemtakem je bila tudi njegova stvar, da ugovarjano to okolnost dokaže. Ko pa prizivna stopnja ugotavlja, da višina naknadnega dobička ni dokazana, ga ne bi bilo moči v našem primeru upoštevati ne glede na gornji pravni razlog.

R. St.

K. P.:

Neutemeljene pošne pristojbine.

Pošne pristojbine predstavljajo odškodnino, ki jo plačuje občinstvo za zahtevano opravilo pri prevažanju pošiljk poštne službi po gotovi tarifi. Logično je torej, da prevzame pošta proti plačilu posameznih pristojbin tudi obveznost naročen posel izvršiti, vsaj drugod veljajo taki običaji kot pogodbene dolžnosti.

Med pristojbinskimi postojankami našega pošnega tarifa so našete ekspresne pošiljke, za katere je v skupini pisemske pošte plačati po 2 Din od komada.

Poštni red pravi o teh predmetih, da se dostavijo takoj ob prihodu pošte po posebnih organih, kakor je to pač v skladu s tozadevnimi predpisi svetovno-poštnih pogodb, katerim je tudi naša uprava pristopila. Pristojbino sicer pobira naša pošta, o ekspresni dostavi pa se ne čuti ničesar; taka pisma se lepo v redu dostavijo pri navadnih obhodih. Svoj čas je pripadla ekspresnina dostavljalcu kot posebna nagrada, pozneje si je pa pošta to pristojbino prisvojila; reduciranim osebjem se pa ta služba ni dala opravljati, od ekspresnih pošilk je ostala samo še pristojbina, ki jo pa občinstvo vzlic brezuspešnosti pridno plačuje, in pa ime. Tudi iz inozemstva prihajajoče ekspresne pošiljke našo upravo nič ne motijo, temmanj, ker se ekspresnina mednarodno sploh ne obračunava.

Pa zgoditi se zna slučaj, da zavzame zvezni urad po tozadevnih informacijah svoje stališče ter našo poštno upravo razglaši kot izvzeto od ekspresne službe.

Takozvana »obvestnina« v nakazniški in paketni službi se tudi z lepa ne da utemeljiti. Katero opravilo pošte je s to pristojbino plačano?

Nejasna je tudi obveznost dostavnine za pošiljke, po katere si pridejo naslovniki sami na pošto ter plačujejo vrh tega še predaltnino. Vse te in enake postojanke pošnega tarifa so ne potrebne pritlikline pristojbenika, ki otežkujejo odmeritev, kar je najbolj očitno pri paketni pošti.

Povzetni paket iste teže, vrednosti in zneska na isti naslov se je pri peterih ljubljanskih poštah tarifiral na štiri različne načine, torej samo dve pošti ste dobile isti računski uspeh, ki pa je bil vrh tega še napačen. Edino logičen in v obče veljaven postopek je tarifiranje do naslovne pošte vštevanje slučajne posebne zahteve; za dostavo pa, če se izvede, plača naslovnik.

Neka posebna vrsta neupravičenih

pristojbin so takozvane »tantieme« za carinske pakete, to je uradno priznana nagrada za izvršitev carinskega poslovanja na račun naslovnika. Da opravljajo določeni državni organi njim poverjeno službo, se pritegne občinstvo k posebnemu obdačenju. Ta pristojbina nima niti sence utemeljitve in se v vljudnih izrazih sploh ne da karakterizirati, ker ne najdemo nikjer za njo primere. Ko bi, recimo vsled preoblike tvarine carinjalni organi v uradnih urah ne utegnili v smislu pravilnika izvršiti tekom 24 ur po prihodu paketov svojega posla, ter v nadurah nadaljevali svojo službo v interesu strank, bi se ta »tantiema« za take pošiljke še dala zagovarjati, o tem pa ni govora pri nas.

Po deset in še več dni počivajo inozemski paketi v carinskih skladiščih predno pridejo na vrsto. V pravilniku predvidena doba 24 ur velja za redke izjemne slučaje in bo nemara treba take slučaje podpirati s kako novo pristojbino.

Prav priporočljiva bi bila uredba zamudne pristojbine, ki jih plača carinjalni urad strankam za vsako pošiljko, ki brez opravičene utemeljitve ne pride v 24 urah po prihodu do ocarinjenja in dostave, in sicer po dnevih in komadih računeno. To bi izdalo; ponehali bi razni očitki zavoljo zamud, globe bi pospešile vnemo poslovalnih organov še bolj kot obljubljene nagrade.

Sestava pošnega tarifa ni enostavna računska naloga, tak osnutek zahteva vsestranskega premisleka, tehnične kalkulacije ter duhovitega razmotrivanja o nameravanem uspehu in morebitnem učinku, tako da upravni organi ne pridejo v zadrego, če treba pojasniti, zakaj da je paket brez vrednosti do treh kil v Litijo dražje, kakor ista pošiljka tja z označeno vrednostjo. Pristojbina bodi odmerjena po obsegu opravila, ki ga prevzame pošna uprava pri prevažanju izročene blaga in po višini odgovornosti, ki je s tem poslom zvezana in sicer do trenutka, ko se stavi pošiljka naslovniku na razpolago; logično mora vsebovati tudi potrebno obvestilo.

Vsi pristojbinski priveski, ki jih poštna uprava kot obvezne predpisuje, so sicer slovstveni umotvori modernega izrazoslovja, bistveno pa predstavljajo občutno podražitev prometa.

Razven obvestnine, dostavnine imamo še izplačnino, pokaznino, žigovino, ležarino, zamudnino, prijavnino, predaltnino, vpisnino, beležnino,

izterjevalnino pa še celo vrsto sličnih, več ali manj duhovito skovanih slovstvenih novosti, ki jih vsebuje pristojbinski pravilnik, da podraži in komplicira poslovanje pošnega zavoda. V ospredju naše pošte stoji skrb za takse, vzdrževanje rednega prometa pa postaja žalibože vedno bolj poststranskega pomena.

Delavčeve pravice v bolezni.

(Iz obrtno-sodne prakse.)

Naš se zdaj veljavni obči državljanski zakonik bil je v prvotni obliki razglašen s ces. patentom z dne 1. junija 1811, št. 946 z. j. z. Umljivo je, da je ta zakon vsled svoje častivredne starosti na potih, za kakoršne ni bil ustvarjen, pričel šepati. Postal je vsled razvoja novih razmer pomanjkljiv in nujno potreben popolnitve.

Posebno nezadostne postale so določbe njegovega 26. poglavja, urejajoče »pogodbe o službovanjih«. To pa ni čudno. Redaktorjem tega zakonika se namreč takrat niti sanjati ni moglo, v kateri smeri in v katerem obsegu se bodo s potekom tolike dobe razvile službene razmere. Ta razvoj privedel je do posebnih zakonov, ki naj bi vsaj za nekatere stroke izpolnili te vrzeli.

Tako so poleg raznih drugih zakonov za ureditev službenih razmer, nastali v tem oziru za obrtna in trgovska podjetja v prvi vrsti vpoštevni zakoni kakor: obrtni red z dne 20. decembra 1859, čegar 6. poglavje o obrtnem pomožnem osebjem je pa bilo pozneje deloma razveljavljeno deloma popolnjeno z naknadnimi zakoni, osobito z onim z dnem 8. marca 1885, št. 22 d. z. in glede vajencev z zakonom z dne 23. januarja 1897, št. 63 in 5. februarja 1907, št. 26 d. z. Nadalje je kot posebni zakon imel urediti službeno razmerje trgovskih pomočnikov trgovski zakonik z dne 17. decembra 1862, št. 1 d. z. v svojem 6. naslovu prve knjige, pozneje je bil pa tudi ta oddelek trgovskega zakonika nadomeščen z zakonom o trgovskih nastavljenicah z dne 16. januarja 1910, št. 20 d. z.

Toda pri tem ni moglo ostati, da bi se vrzeli v določbah državnega zakonika izpolnjevale s posebnimi zakoni. Vsled tega so izšle kot zakoni tri takozvane delne novole k občnemu državnemu zakoniku z dne 12. oktobra 1914, št. 276 d. z., 22. julija 1915, št. 208 d. z., ki so imele nekatere določbe obč. drž. zakonika spremeniti in popolniti.

Tretja izmed teh novel, namreč ona z dne 19. marca 1916 spreminja v svojem § 150. celo 26. poglavje II. dela obč. drž. zakonika zadevajoče službene pogodbe. Po teh določbah presojsati je službeno razmerje v trgovskih in obrtnih obratih, v kolikor jih ne urejuje zakon o trgovskih uslužbencih ali pa obrtni red, izmed kojih določa prvi v § 42., da je uporabljati predpise občega državnega zakonika in obrtnega reda, če ni v zakonu samem drugače določeno in obrtni red določa v VI. poglavju, zadevajočem obrtno pomožno osebo, in sicer takoj v začetnem § 72., da odločajo, če ni posebnega dogovora med strankami, glede razmerja med obrtniki in njihovimi pomožnimi delavci, najprej tozadevni posebni predpisi, potem pa obči državni zakonik.

Za slučaj bolezni ima pa obrtni red razun predpisov glede bolniških blagajin kaj malo določil. Omenja bolezen le v §§ 82. in 101. kot razlog za predčasno razrešitev službenega oziroma učnega razmerja. Pa tudi zakon o trgovskih nastavljenicah omenja v isto svrhu bolezen v § 27., t. 5., vendar pa določa v §§ 8. in 9. tudi uslužbenčeve pravice za slučaj bolezni in v § 17. določa, da se čas bolezni ne sme všteti v dopust.

Pri službenih razmerjih, na katere je uporabljati določbe obrtnega reda, glede delavčevih pravic za slučaj bolezni v obrtnem redu ni nobenih predpisov, vsled česar veljajo za take slučaje v smislu § 72. obrtnega reda določbe obč. drž. zakonika, torej določbe njegovega 26. poglavja, popol-

njene s § 150. tretje novole. Tu določa § 1154. b, da obdrži službojemalec pravico do plačila, ako je po najmanj štirinajstdnevem službovanju zaradi bolezni ali nezgode za razmerno kratek čas, ki pa ne presega enega tedna, zadržan opravljati službo, ne da bi bil to zakrivil nalašč ali z veliko nemarnostjo.

Drugi odstavek tega § je določal, da more zneske, ki jih prejema službojemalec za čas, v katerem ja zadržan, na postavi javnopravnega zavarovanja, službodajalec odbiti s tistim delom, ki ustreza razmerju njegovega dejanskega prispevka k skupnemu zavarovalnemu prispevku.

Ta odstavek § 1154. b spremenil je pa čl. 109. finančnega zakona za leto 1922/23 z dne 31. julija 1922, št. 324 Ur. l., tako, da se glasi: »Zneske, ki jih prejema nameščenev v času, ko je zadržan, in sicer na postavi javnopravnega zavarovanja, sme delodajalec v celoti odtegniti od plače«.

§ 1156 o. d. z. določa nadalje, če oboli službojemalec, ki je sprejet v službodajalecovo hišno vkupnost, da mu mora službodajalec poleg denarnih prejemkov dati potrebno oskrbo, zdravniško zdravljenje in potrebna zdravila do 14 dni, ako je trajalo službeno razmerje že 14 dni, in do štirih tednov, ako je trajalo že pol leta. Oskrba in zdravljenje se lahko daje tudi s tem, da se bolnik sprejme v bolnico ali z njegovo pritrditvijo pri tretjih osebah.

Teh dolžnosti službodajalec nima, če se je službeno razmerje sklenilo le za dobočasne potrebe in še ni trajalo en mesec.

V smislu § 1156 b o. d. z. ugasnejo dolžnosti iz §§ 1154. b in 1156, ako se konča službeno razmerje, ako je potekel čas, za katerega se je sklenilo, ali zaradi prejšnje odpovedi, ki ga ni povzročila obolelost. Če se pa uslužbenec odpusti, ker je zadržan, ali ako se mu odpove, dokler je zadržan, se s tem povzročeni konec službenega razmerja ne upošteva glede označenih zahtev. V smislu § 1164 o. d. z. se navedene uslužbenčeve pravice, ki mu jih dajeta navedena §§ 1156 in 1156 b, s službeno pogodbo ne morejo razveljaviti ali omejiti. Ker § 1164. pravic, pristojajočih uslužbencu po § 1154. b, ne omenja, sledi iz tega, da smeta delodajalec in delojemalec glede pravic, navedenih v § 1156 b, z medsebojnim dogovorom drugače ukreniti.

V zakonu o trgovskih nastavljenicah pa našteva § 40. celo vrsto slučajev, v katerih stranke službene pogodbe ne morejo razveljaviti in tudi ne omejiti. Take določbe, zadevajoče slučaj bolezni, so navedene v § 8. odst. 1. do 3. (pravico do prejemkov skozi 6 tednov brez vračunanja zneskov iz javnopravnega zavarovanja), § 9., ki določa, da službodajalec ne sme radi bolezni odpovedati toliko časa, dokler ima uslužbenec po § 8. pravico do prejemkov in da teh pravic tudi odpoved ne vzame, razun če je bilo povedano že med obolelostjo ali pa če je določena službena doba potekla. Slednjič je obvezna določba § 17., da se časa bolezni ne sme šteti v dopust.

Trgovina.

Sprejemanje strank pri ministrstvu trgovine in industrije. — Novoimenovani minister g. Grizogono sprejema stranke vsak pondeljek, sredo in petek od 11. do 13. ure. Ako pade na te dni praznik, sprejemanje odpade.

Mednarodni agrarni produkti na našem trgu. Uvoz ameriške masti je prenehal, ker se je naša domača mast pocenila. Uvažja pa se ogrska črna moka za vojake. Ogrska itak ne ve, kaj bi počela s svojo črno moko. Mlinarska podjetja uvažajo ameriško pšenico, ki je sedaj cenejša nego domača. Značilno je, da se uvažja tudi ogrska živina in

nepitani prašiči, kar znači, da so cene v inozemstvu trenutno nižje nego pri nas. Vsaka kurzna diferenca, tudi samo nekaj par, pa more vse trenutno obrniti.

Naši trgovski stiki s Češkoslovaško. — V prvih treh mesecih tega leta smo uvozili iz Češkoslovaške za 210 milijonov čeških kron blaga. V istem času l. 1924. je dosegel izvoz vrednost 194 milijonov, torej za 16 milijonov manj.

Izvoz iz Slovenije v Francijo. — Po podatkih francoskega konzulata v Ljubljani se je v prvih treh mesecih tega leta izvozilo iz Slovenije v Francijo 379.628 kg blaga napram 437.516 kg v zadnjih treh mesecih leta 1925. Predmeti, katere smo izvozili v Francijo, so bili sledeči: 224.373 kg graha, 95.849 kg hmelja, 40.045 kg stavbenega lesa, 7000 kg gob, 5440 kg pohištva, 2648 kg maka, 2396 kg črev, 1500 kg jekla, 248 kg furnira in 129 raznega blaga. Vrednost izvoza v prvem četrtletju 1925 se ceni na 8,5 milj. Din, od katerih odpade 6,9 milj. na hmelj in na grah okoli 1,05 milj. Din.

Trgovski stiki med Reko in Ogrsko. — Te dni je došlo na Reko posebno zastopstvo ogrskih trgovcev in industrijcev, da se posvetujejo z reškimi gospodarstvenimi krogi, kako bi se navezali čim ožji trgovski stiki med reško lukco in Ogrsko. Ob tej priliki se baje nameravajo pogajati tudi za ustanovitev posebne italijansko-ogrsko parobrodne družbe.

Poštno pošiljke v sovjetsko Rusijo. — Pošiljatve predmetov vseh vrst potom pošte po tujih tverdkih iz inozemstva ni dovoljeno brez predhodnega dovoljenja sovjetskih oblastev. Poštno pošiljke so dovoljene samo v izjemnih primerih, ako gre za obdarovanje sorodnikov ali znancev s predmeti, katere rabijo na

slovniki za osebno porabo, pošiljati pa jih ne sme kaka tverdka. Ako pošljejo posamezne tverdke kake predmete na zasebnike v Rusijo brez dovoljenja komisarijata za zunanjo trgovino ali njegovih organov, se smatrajo take pošiljke za kršitev monopola zunanje trgovine in se naslovnikom ne izročajo.

Trgovska pogodba med Ameriko in Ogrsko. Trgovska pogajanja med Ameriko in Ogrsko se v kratkem dokončajo. Pogodba soglašava v vseh bistvenih točkah s pogodbo, katero je sklenila Amerika z Nemčijo in temelji na načelu najvišjih ugodnosti. Ker ameriška carinska tarifa ne vsebuje nikakih pogodbenih postavk in Amerika posebnih ugodnosti dosedaj ni priznala še nobeni državi, nima pogodba za ogrski izvoz pravega pomena, osobito ker izvažajo Ogrsko v Ameriko le neznatne količine.

Industrija.

Zvonarna na Jesenicah. — Kranjska industr. družba na Jesenicah je vlija v svoji zvonarni dosedaj nad 2000 jeklenih zvonov v skupni teži 1,280.000 kg. Premer teh zvonov znaša 2,181.764 mm ali 2,18 km, za kar se rabi skoro pol ure hoje.

Manifestacijsko zborovanje češkoslovaške industrije. Dne 7. t. m. je češkoslovaška industrija ob številni navzočnosti vladnih zastopnikov priredila manifestacijsko zborovanje, na katerem se je utemeljevala nujna potreba, da se ukine pobiranje posebne davčine na premog in zniža za premog prevozno tarifo. Razpravljalo se je nadalje o preobčutni obremenitvi industrije z davščino na vodne sile in o zahtevah slovaške industrije, ki je posebno interesirana na tem, da se ji priznajo posebne tarifne ugodnosti za železniški promet, ker ji je sicer nadaljnji obstoj resno ogrožen.

Obrt.

Zakon o obrtniških kreditih. — Pri ministrstvu trgovine in industrije bo ta teden začela poslovati komisija za sestavo načrta zakona o obrtniških kreditih. Za člana te komisije je med drugimi imenovan g. Iv. Mohorič, pomočnik ministrstva za šume in rudnike.

Denarstvo.

Rok za zamenjavo Poljskih mark za sedaj veljavno denarno enoto (zlot) poteka dne 31. maja t. l.

Dvigavanje obtoka bankovcev na Ogrskem. Poročilo ogrske Narodne banke o stanju obtoka v zadnjem tednu meseca aprila t. l. izkazuje, da se je obtok povečal za 657 milijard kron in s tem dosegel vsoto 4526 milijard kron. Zaloge deviz se je zvišala za 118 milijard, menični portfelj pa se je v istem času znižal za 29 milijard kron.

Obrestovanje inozemskih terjatev na Ogrskem. Budimpeštanske velebanke obrestujejo do nadaljnjega inozemske terjatve z 5 do 5,50%, od katerih pobirajo 7,5 do 10% ni rentni davek.

Carina.

Carinarnica v Celju in Trzinu. — Te dni se je vrnila iz Beograda deputacija, ki je intervenirala na merodajnih mestih proti nameri, da se navedeni carinarnici ukine. Deputacija se nada, da bo finančni minister pristal na to, da v Celju ostane samostojni oddelek carinarnice, dočim vprašanje Trzina za enkrat še ni rešeno.

Nova carinska tarifa. — Kakor izvemo, je nova carinska tarifa že dotiskana in se pričakuje, da bo vsak trenutek predložena ministrskemu svetu in nato uveljavljena.

Iz naših organizacij.

Izredni občni zbor gremija trgovcev v Mariboru. — Dne 9. t. m. je sklical trgovski gremij v Mariboru izredni občni zbor, da sklepa o ustanovitvi bolniške blagajne za svoje člane. Ker ni došlo na občni zbor tri četrtine vseh gremijalnih članov, kot predpisuje obrtni red, ni bilo mogoče ustanoviti te naprave s prisilnim pristopom, marveč se je sklenilo ustanoviti prostovoljno bolniško blagajno samostojnih trgovcev in ker so mnogi okoliški trgovci izrazili željo, da pristopijo, se je ustanovila blagajna za celo mariborsko oblast. Zborovanje, katerega se je udeležil obrtni referent g. dr. Vrečer in kakih 80 članov, je vodil načelnik g. Weigl. Ko je konstatiral, da ni navzočih zadostno število članov, ki bi bili v stanu ustanoviti prostovoljno bolniško blagajno, je utemeljeval predlog, da se ustanovi blagajna na prostovoljni bazi. Predlog je bil soglasno sprejet. Čitala so se nato pravila točko za točko, katera so se po živahni debati spreminila v toliko, da se omogoči pristop vsem trgovcem cele mariborske oblasti. Izvolil se je odbor, ki ima voditi posle do blagajniškega občnega zbora, obstoječ iz gg.: Gjuro Valjak kot predsednik, Ferdo Pinter kot podpredsednik ter Karl Jančič, Fr. Starčič, Jos. Hutter, Stanko Kocbek, inž. Dračar in Fed. Kaufman kot odborniki. Predsednik nadzorstvenega odbora je g. A. Starkel, odbornika pa gg. Drago Roglič in Maks Jaš. Ker se nam zdi zadeva za trgovstvo važna, objavi »Trgovski list« pravila dobesedno v eni prihodnjih števil. Nadalje je pooblastil občni zbor gremijalni odbor, da da inicijativo za ustanovitev Zveze gremijev za mariborsko oblast s sedežem v Mariboru, ako bi se tekom leta pokazala za to potreba. Končno se je še razpravljalo o nakupu sanatorija »Petrovo selo«, za katerega se je gremiju stavila ponudba. Občni zbor je naročil odboru, da zbira deleže po Din 250— za nakup tega sanatorija. Ako se nabere na ta način dovolj kapitala, se pogajanja za nakup nadaljujejo, sicer pa misel na nakup opusti.

Razno.

Prodaja tobaka za Poljsko. Uprava državnih monopolov je pred kratkim prodala poljski tobačni režiji 4 milijone kilogramov tobaka za 178 milj. kron. Prodani tobak je zadnja za izvoz namenjena partija letine 1923. Poljska režija je s tobakom zadovoljna. Uprava državnih monopolov je dosedaj prodala na Poljsko 6 milijonov kilogramov tobaka.

Ribarjenje Italijanov v naših vodah. Gospodarske organizacije na otoku Visu so pred kratkim zborovale v Komizi in zavzele odločno stališče proti ribarjenju Italijanov v naših vodah. Italijani ribarijo v neposredni bližini naših otokov, dočim bi se njihovi ribiči smeli približati naši obali po mednarodnih zakonih na največ 11 km. Vrh tega Italijani ribarijo z mrežami, česar ne smejo niti v domačih vodah. Prebivalstvo je že ponovno opozorilo merodajna oblastva na te nepravilnosti, a brez uspeha. Zato je sklicalo kot zadnje sredstvo protestno zborovanje in opozorilo vse časopise na kršenje svojih pravic.

Ameriške terjatve. — Amerika ima danes za Anglijo največje terjatve pri drugih državah. Tekom zadnjih desetih let so se terjatve, ki znašajo sedaj 9% milijard dolarjev, zvišale za 268%. Glavni dolžnik je Kanada z 2% milijarde dolga. Na drugem mestu je Evropa, ki dolguje 2032 milijonov dolarjev. Od evropskega dolga so dolžne posamezne države nastopne zneske: Avstrija 3, Nemčija 115, Češkoslovaška 1,5, Ogrska 9, Jugoslavija 3, Francija 162, Holandska 46, Švica 30, Belgija 30, Norveška 32, Švedska 30 in Finska 12 milijonov dolarjev.

Napredek ladjedelstva v Trstu. — Tekom l. 1924. se je zgradilo v trških ladjedelnicah za 32.557 ton ladij, dočim se jih je zgradilo v l. 1923. le za 7515 ton.

Trgovski stiki Italije s Rusijo. — Uprava ruskih državnih premogovnikov je sklenila z Italijo doovor, da ji dobavi 30 milijonov pudov premoga in antracita. Dobava se izvrši v treh letih, vsako leto po 10 milj. pudov.

Promet.

Program novega ministra za promet. Novi minister za promet g. ing. Ante Radojević je te dni sprejel časnikarje in jim o svojem programu podal podrobna pojasnila. Uvodoma je omenjal graditev jadranske železnice, glede katere zahteva, da se pogodba z Blairovo skupino izpremeni v toliko, da bo ostalo tej skupini samo financiranje, ne pa tudi graditev železnice same. Minister želi, da zgradi železnico država sama v lastni režiji, ali pa gradbena dela razpiše. Vztrajal bo nadalje na tem, da se zgradi v naši državi moderna tovarna za popravljanje lokomotiv in da se čim bolj pospeši rešitev stanovanjskega vprašanja železničarjev. Pozornost bo posvečal dograditvi še ne dovršenih železnic in železniške zveze Pančeva z Beogradom po mostu, ki naj se napravi preko Donave. Kar se tiče položitve drugega tira na progi Beograd—Zagreb, je minister izjavil, da uvideva potrebo nujne rešitve tega važnega vprašanja in da bo ob primerni priliki pokrenil vse, da se to vprašanje povoljno reši. Brigal se bo tudi, da se bo železniški promet vršil strogo po voznem redu in da bodo posebno osebni vagoni snažni in čisti.

Pristojbine za avstrijska viza. Od 5. maja t. l. dalje znaša pristojbina za viza za potni list jugoslovanskih državljanov za enkratno potovanje v Avstrijo 72 Din, za večkratno potovanje 143 in za potovanje preko Avstrije 15 Din. Pristojbina za državne uradnike, častnike in dijake znaša 32 Din.

Deklasifikacija za polobdelane hlode. — Ministrstvo za promet je z razpisom z dne 7. maja t. l., št. 10.873 na ponovne zahteve interesiranih krogov odobrila deklasifikacijo za polobdelane hlode, za

katere se ima voznina računati do uveljavljenja nove tarife po razredu C.

Vprašanje znižanja voznine za rezan les. — O tem vprašanju je prejel naš list od merodajne strani obvestilo, da je to vprašanje rešeno v novi klasifikaciji blaga, ki je izdelana po vzorcu klasifikacij ostalih zapadnoevropskih držav in ki bo stopila čez tri do štiri mesece v veljavo in ki bo popolnoma zadovoljila celo šumarsko industrijo.

Znižana tarifa za Sušak. — Ker poteka za 90% znižana železniška tarifa za Sušak koncem junija t. l., se je Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani na merodajnih mestih zanimala, ali bo po preteku sedanjega roka podaljšana ali ne. Ob tej priliki je dobila informacijo, da se računa, da bo do poteka sedanjega roka dotiskana nova tarifa, ki bo takoj stopila v veljavo. V tej tarifi bodo uveljavljeni posebni znižani stavki za Sušak.

Industrijcem, trgovcem, obrtnikom priporočamo, za strokovnjaške revizije in reklamacije železniških tovornih listov in plačilnih nalogov Okrožnega urada za zavarovanje delavcev ter tarifnih računov vobče »Posredovalec« družba z o. z., Ljubljana, Sv. Petra cesta 23/I. Prevzema tudi v strokovnjaške superrevizije.

Direktna železniška zveza med Milanom in Odeso. V posameznih prizadežih državah se pretresa možnost direktne železniške zveze Milana z Odeso, ki naj bi spajala Rusijo, Rumunijo, Jugoslavijo in Italijo. Izvedbo tega načrta ovirajo poleg tehničnih tudi politične zapreke.

Zvišana tarifa za inozemski premog. — Zvišanje tarife za inozemski premog potom premestitve inozemskega premoga iz izjemne tarife I. v razred C, ki bi naj stopilo v veljavo dne 15. maja t. l.,

je odgodeno, kakor izvemo iz povsem verodostojnega vira, do dne 15. junija t. l.

Zvišanje osebnih železniških tarifov v Nemčiji. Z dnem 1. maja t. l. je zvišala Nemčija železniško tarifo za osebni promet za 10%.

Zvišanje železniških tarifov v Rumuniji. — Z dnem 1. maja t. l. so se osebni in tovorni tarifi na rumunskih državnih železnicah povišali za 30%.

Zvišanje italijanskih tarifov za železniški blagovni promet. Italijanski tarifi za železniški blagovni promet so se zvišali dne 16. aprila in sicer deloma s preklasifikacijo blagovnih vrst in z odstotnim zvišanjem tarifnega barema, deloma pa z razveljavljenjem izjemnih tarif in ugodnostnih tarif za vagonске pošiljke. Splošni (300%) pribitek za br-zovozno in tovorno blago se je zvišal na 400%, dosedanji 200% pribitek pa na 300%. Zvišanje ne velja le za nekatere vrste blaga, na primer za surovi sladkor, navadno vino, živila in premog. Izjemne tarife so se ukinitile, na primer za žito, sirovi sladkor, marmor itd. in odpravilo razlikovanje v tarifi za kosovne in vagonске pošiljke na ta način, da sta se obe tarifi spojili in je ostala v veljavi dosedanja tarifa za vagonске pošiljke. Od 16. aprila t. l. se nadalje pobira od predodkazila tovarnine posebna pristojbina in sicer 0,50 lir za vsako kosovno in 5 lir za vagonsko pošiljko. Od pristojbine se ne pobira odstotnega pribitka.

Oprema poštnih pošiljk na Ogrsko z računmi. — V svrhu odmere 3% davka na pošlovni promet pri uvozu blaga na Ogrsko v poštnih pošiljkah, zahteva ogrska poštna uprava, da se vsaki pošiljki priloži račun. Račune mora tovarna odnosno tverdka, ki blago proizvaja, vidirati ali opremiti s štampiljko.

Državna borza dela v Mariboru. Od 3. do 9. maja je bilo pri tej borzi dela 119 prostih mest prijavljenih, 210 oseb je iskalo službe, v 41 slučajih je borza posredovala uspešno in 25 oseb je odpotvalo; od 1. januarja do 9. maja pa je bilo 2327 prostih mest prijavljenih, 3751 oseb je iskalo službe, v 1044 slučajih je borza posredovala uspešno in 216 oseb je odpotvalo. — Brezposelnost traja posebno pri moških dalje, le za natakarje je čas ugoden, ker dobijo v letoviških in v raznih kopeljih za čas sezone službo, kjer tudi prav dobro zaslužijo. Išče pa ta borza tudi 96 delavcev za rudokope v Bosni. Za tako službo pa ni vsakdo sposoben in tudi ne ugaja vsakomur. Služba je težka in nevarna. V Bosni dobivajo rudarji kopači pri osemurnem delu samo 45 do 60 dinarjev za nadnico, kopači pomočniki pa 20%, voznikarji pa 30% manj od gori navedene plače rudarjev kopačev.

Ljubljanska borza.

Sreda 13. maja 1925.

Blago: Madriers, 75/225, 3:66 do 6 m dolž., monte, feo Postojna, 10 vag. den. 630, bl. 630, zaklj. 630; hrastovi frizi od 4 do 9, od 25 do 90 cm, I. in II. vrsta, feo meja den. 1380; smrekovi ali jelovi hlodi od 25 cm prem. napr., različ. dol., feo nakl. postaja den. 250; bukova drva, suha, 1 m dolž., feo meja den. 25; pšenica Rosafé, rinfusa, par. Ljubljana bl. 480; pšenica avstralska, rinfusa, par. Ljubljana bl. 475; pšenica Hard Winter št. 2, rinfusa, par. Ljubljana bl. 500; otrobi pšenični, drob., par. Ljubljana bl. 190; kuruza promptna, feo par. Ljubljana den. 230; rž, Canada, Western, št. 2, dob. junfij, feo Ljubljana bl. 460; krompir beli, feo dol. post. bl. 125; krompir rumeni, feo dolenj. post. bl. 115; krompir rdečkast, feo dolenj. post. bl. 135.

Vrednote: 7% investicijsko posojilo iz leta 1921 den. 61, bl. 62½; Loterijska 2¼% državna renta za vojno škodo den. 174, bl. 174, zaklj. 174; Celjska posojilnica d. d., Celje den. 200, bl. 205; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana den. 225; Merkantilna banka, Kočevje den. 100, bl. 124; Prva hrvatska štedionica, Zagreb den. 805, bl. 815; Kreditni zavod za trg. in industrijo, Ljubljana den. 190, bl. 200; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana bl. 134; Trboveljska premogo-

kopna družba, Ljubljana den. 375; Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d., Ljubljana den. 110, bl. 118; »Stavbna družba« d. d., Ljubljana den. 265, bl. 280.

Tržna poročila.

Novosadska borza. — Produktna borza v Novem Sadu notira za dan 8. maja 1925 sledeče kurze: za pšenico iz Bačke (75—76—2%) za 100 kg 485 Din, kuruza iz Bačke od 195—205 Din. — Efektivna borza notira za 7% investicijsko posojilo iz leta 1921 Din 63.50.

STATISTIKA O NAŠI ZUNANJI TRGOVINI LETA 1924.

Eksportirali smo blaga za 3,915.700 ton v skupni vrednosti 9.538.774.432 dinarjev. Glavne dežele, kamor je šel naš eksport, so bile tele:

	Tone	Dinarji	Odstotki
Italija	1.538.878	2.757.305.162	28.91
Avstrija	452.388	2.382.971.109	24.46
Češkoslovaška	244.388	943.747.132	9.89
Ogrska	699.284	756.133.382	7.93
Grška	255.374	676.169.377	7.09
Švica	70.226	389.554.057	4.08
Nemčija	45.461	388.962.378	4.08
Francija	84.205	362.874.301	3.80
Rumunija	91.656	252.623.807	2.65
Anglija	75.602	131.529.444	1.38
Druge dežele	366.343	546.904.285	5.73
Skupaj	3.915.700	9.538.774.432	100.00

Italija in Avstrija imata skupaj 53.37% torej dobro polovico. Udeležba najmočnejših odjemalcev je bila v letih 1921 do 1924 v odstotkih sledeča:

	1921	1922	1923	1924
Italija	23.43	28.05	28.66	28.91
Avstrija	35.86	22.92	28.93	24.46
Češkoslovaška	4.10	8.11	7.82	9.89
Ogrska	1.21	5.24	4.79	7.93
Grška	5.19	4.07	5.74	7.09

Štirideset odstotkov eksporta v Italijo je obstajalo iz lesa in lesenih izdelkov, ki so šli pa večinoma preko Italije drugam (zlasti v Španijo, ki ima dinar za slabo valuto in naloži na neposredno iz Jugoslavije prispelo blago visoko uvozno carino).

Največ smo eksportirali lesa, pšenice, živine in jajec. Stavbenega lesa je šlo ven za 1620 milijonov dinarjev — v Italijo za 1171, na Ogrsko za 91, na Francosko za 82 milijonov —, drv pa za 167 milijonov: v Italijo za 78, na Ogrsko za 71, v Švico za 9 milijonov itd. Pšenice smo eksportirali za 684 milijonov, drugega žita za 121 milijonov; pšenice največ v Češkoslovaško, za 177.5 milijonov, v Avstrijo za 157, na Ogrsko za 141 milijonov; drugih žitnih vrst je šlo največ na Grško, za 59 milijonov, v Avstrijo za 85 in v Rumunijo za 12 milijonov dinarjev. Tretji glavni izvozni predmet, klavna živina, nam je dal 745 milijonov dinarjev: Italija je kupila za 340 milijonov, Avstrija za 223 milijonov (ta krije domalega vso potrebo v Jugoslaviji), Grška za 95 milijonov. Jajec smo prodali za 618.5 milijonov: v Švico za 272 milijonov, v Avstrijo za 188.4, v Italijo za 66 milijonov. Mesa je šlo v Avstrijo za 330 milijonov, v Italijo za 67 milijonov, mesnih izdelkov v Italijo za 41 milijonov, v Avstrijo za 16 itd. Koruze smo prodali za 585 milijonov dinarjev: Avstrija 286, Češkoslovaška 146, Rumunija 49 milijonov. Pšenična moka je dala 343 milijonov: Avstrija 168, Češkoslovaška 120. Živi prešiči 271 milijonov: Avstrija 172, Češkoslovaška 88. Konji 232: Italija 110, Avstrija 50, Grška 49. Omeniti moramo tudi surovi baker, ki smo ga prodali na Francosko za 234 milijonov dinarjev, na Nemško za 89 in v Rumu-

nijo za 23. Napram letu 1923. se je eksport v tonah dvignil za 29.41%, eksport v dinarjih pa za 18.5%.

Dobava, prodaja.

Dobave. Direkcije državnega rudnika v Brezi sprejema do 19. maja t. l. ponudbe glede dobave 500 litrov vinskega kisa, do 30. maja t. l. glede dobave steklarskega kita, glede dobave bakrene vrvi in glede dobave 80 drogov za električni vod, do 3. junija t. l. glede dobave gostega katrana. — Pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo sklenila dne 27. maja t. l. pogodba za dobavo 6000 kg moke (ničlarice). — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 28. maja t. l. pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave polu-kartona. — Dne 9. junija t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave razne opeke ter glede dobave kamenja in gramoz. Predmetni oglasi v natančnejšim podatki so v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Izdelava 180 državnih zastav. Poštna direkcija razpisuje izdelavo ca 180 državnih zastav, ki morajo biti izdelane tako, kakor vzorec, ki se nahaja v ekonomatu te direkcije. Blago za zastave da poštna direkcija, sukanec in trakove pa izdelovatelj. Ponudnik, kateremu se poveri izdelava, mora po odobrenju direkcije položiti v državnih obveznicah ali pa v gotovini kavejjo per Din 13.860. Delo se mora izvršiti najkasneje v 14 dneh po dostavitvi naročila. Ponudbe v zapečatenih ovitkih z označbo: »Ponudba za izdelavo zastav« je predložiti do 30. maja t. l.

Posluje po celi Jugoslaviji
Ustanov. l. 1923. Delniška glavica znaša 3,000.000 Din v zlatu.

„JUGOSLAVIJA“

splošna zavarovalna družba.

Ravnateljstvo za Slovenijo v Ljubljani

1. požarna zavarovanje, 2. življenska zavarovanje, 3. nezgodna in jarnatvena zavarovanje, 4. zavarovanje proti škodam valed talinskega vloga, 5. transportna zavarovanja, 6. zavarovanje proti škodam valed razbitja stekla. — Največji in delujoči zavod. Družba je prevzela od »Oraike vzajemne zavarovalnice« in od zavarovalnih družb »Fenika« (poštarni oddelek) in »Franko-Hongroise« vsa njihova kupčijska obseja v naši državi. — Najboljše tarife. Takošnja plačila škod. — Glasom naredbe ministrstva za vojno in mornarice nadomeščajo police splošne zavar. družbe »JUGOSLAVIJA« izpolneno kavejje za časluho.

Pisarna: Dunajska cesta 15. Telefon 57.

Najboljši šivalni stroji in kolesa so edino le

Josip Petelinc-a

znamke

GRITZNER, PHÖNIX in ADLER

za rodbino, obrt in industrijo

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika

Delavnica za popravila

Na veliko. Telefon 912. Na malo

4 dobro izvežbani ogljarji

prevzamejo večje delo. Naslov: Kapla Ivan, Jastrebnik, p. Litija.

Razširjajte Trgovski list!

Josip Petelinc, Ljubljana

Na veliko! (blizu Prešernovega spomenika) ob vodi — Na malo!

Priloga potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje, mešarje, pletenine, lepne robce, ščetke, sukance, toaletno blago.

Telefon 915

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja

PREMOG

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

Inozemski premog in koks

vse vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in briquete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 15, II. nadstr.

Veletrgovina

A. ŠARABON

v Ljubljani

priloga

špicerijsko blago

raznoverstno žganje

moko in

deželne pridelke

raznoverstno

rudninsko vodo

Lasna pražarna za

kavo in mlin za dlave s električnim obratom.

OBEDI NA RAZPOLAGU!

Teodor Korn

Ljubljana, Poljanska cesta št. 3

Krovec, stavbeni, galanterijski in okrasni klepar. Instalacije vodovodov

Naprava strelovodov. — Kopalške in klesalne naprave.

Izdelovanje posod iz pločevine za firme, barvo, lak in med vsake velikosti, kakor tudi posod (škale) za konzerve

Zaloga

moškega perila

tovarne „TRIGLAV“

Ljubljana

nasproti hotela „Štrukelj“

JUHANA

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posejnice in razglednice. Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. — Lasna knjigoveznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552